Constanţa, capitală tomnatică a operei şi baletului

(Loredana Baltazar, 9 martie 2010)

Tradiţionalul festival constănţean de operă şi balet organizat de Teatrul „Oleg Danovski" a ajuns anul acesta la cea de-a XXXV-a ediţie, prilejuind un nou periplu prin istoria artelor spectacolului, atât de gustat nu doar de melomanii autohtoni ci şi de cei ce vizitează acest colţ românesc cu o simbolistică aparte. Oraşul Constanţa, vechiul Tomis, incită pe toţi cei care trec pe aici să amestece în creuzetul imaginaţiei vestigiile istorice ale unui viitor popor creştin cu splendidele peisaje generos oferite de atemporala simbioză a mării cu pământul. Fără discuţie, fascinaţia anticului oraş-port – datorată, în parte, izului său arhaic, în parte, atractivităţii de ordin geografic – se dovedeşte a fi aceeaşi, indiferent de anotimp.

Interesată, de câţiva ani, să urmăresc evoluţia acestui calup extrem de consistent de evenimente culturale numit Festivalul Internaţional al Muzicii şi Dansului, am ajuns la Constanţa la ceas de toamnă târzie. În ciuda vremii aparent nefavorabile, am regăsit aici acel public experimentat, de calitate, apt să aprecieze, la justa valoare, nivelul ridicat al spectacolelor, concertelor şi recitalurilor care s-au derulat timp de trei săptămâni pe scena Teatrului Naţional de Operă şi Balet „Oleg Danovski" şi a Muzeului de Artă. Acelaşi colectiv organizatoric dedicat, trup şi suflet, promovării actului artistic de calitate (Daniela Vlădescu – director general, Rodica Samoilescu – director economic, Constantin Acsinte – director companie operă, Elisabeth Pândichi-Lux – director companie balet, Mariana Frăţilă şi Mircea Tegzeşiu – consultanţi artistici) a structurat un parcurs festivalier care va rămâne în memoria auditoriului atât prin nivelul valoric cât şi prin nota de originalitate a unora din manifestările integrate în acest ameţitor carusel al artelor spectacolului.

Absolut remarcabilă mi se pare consecvenţa cu care, an de an, conducerea teatrului „Danovski" susţinută, evident, de forurile locale (merită nominalizat, în acest sens, Directorul Direcţiei pentru Cultură al Consiliului Judeţean Constanţa – Cristian Zgabercea) s-a „încăpăţânat" să facă rost de fondurile necesare metamorfozării suitei de evenimente virtuale în fapte reale de cultură, în repere memorabile ale vieţii artistice autohtone. „Nimic nu-i mai înălţător ca MUZICA, mai gingaş ca BALETUL şi mai sincer ca ARTA care vă este dăruită sub variatele înfăţişări graţioase, maiestuoase, dramatice, pline de umor, prin glasurile şi măiestria unor adevăraţi artişti", afirma, motivându-şi eforturile, Daniela Vlădescu. Cu atât mai mult cu cât un festival de amploare, care-şi propune reunirea sub un acelaşi „acoperiş" (la propriu şi la figurat) a unor spectacole de diferite genuri, pare atât de dificil de realizat în plină perioadă „de criză"! Reuşind să rezolve cu tenacitate ecuaţiile organizatorice, echipa teatrului constănţean a asigurat, totodată, şi deschiderea internaţională pe care o presupunea titulatura festivalului, prin invitarea unor artişti din Japonia, Elveţia şi Germania, dintre care îi menţionăm pe dirijorul Koichi Inoue, soprana Akiko Hayakawa (o memorabilă Aida) şi, nu în ultimul rând, pe faimosul violonist elveţian Alexander Dubach.

Impresionantul palmares al manifestărilor cuprinse în Festivalul Internaţional al Muzicii şi Dansului a alăturat, anul acesta, operele verdiene (Nabucco şi Aida), Gianni Schicchi de Puccini (spectacol integral al Operei Comice bucureştene, conducerea muzicală aparţinându-i lui Ciprian Teodoraşcu), mozartiana Răpire din serai, celebrul cuplu verist Cavaleria rusticană (Mascagni) şi Paiaţe (Leoncavallo), o gală de promovare a tinerilor cântăreţi (în colaborare cu Universitatea Ovidius, căreia îi aparţine şi titulatura: „Şcoala românească de cânt între tradiţie şi modernitate")

, o gală a interpreţilor de operă şi o alta a balerinilor, două seri camerale – prima prezidată de ansamblul „Armonic Brass Quintet” (cu un program axat pe lucrări de popularitate semnate de Verdi, Delfausse, Bizet, Dvorak, Puccini, Gounod, Ellington, Joplin, Wallen etc.) iar cea de-a doua dedicată „centenarului Paul Constantinescu” (un recital de lieduri conceput şi susţinut cu măiestrie de către tenorul bucureştean Florin Diaconescu şi pianista ieşeancă Vasilica Stoiciu) şi lui Niccolo Paganini (o strălucitoare trecere în revistă a celor 24 capricii pentru vioară solo, în viziunea lui Alexander Dubach), impresionanta cantată profană a lui Carl Orff, Carmina Burana, precum şi baletul prokofievian Cenuşăreasa. Un repertoriu deosebit de vast şi, totodată, pretenţios gândit de o instituţie experimentată în domeniu, a cărei dorinţă a fost ca cea de-a 35-a ediţie a Festivalului să reprezinte un corolar sugestiv al premierelor de succes realizate aici în ultimii ani.

Nabucco, o adaptare după versiunea regizorală a lui Carmen Dobrescu de acum două decenii, a adus în faţa publicului o echipă de solişti constănţeni (cu excepţia basului Sorin Drăniceanu, sosit de la Craiova) care, sub îndrumarea talentatei Răsvana Cernat, a oferit un spectacol rafinat, de calitate, în ambianţa unui cadru scenografic ce concentra repere mitologice într-un spectru cromatic variat purtând semnătura lui Cătălin Ionescu Arbore. Ionuţ Pascu (Nabucco), Madeleine Pascu (Abigaile), Stela Sârbu (Fenena), Mihaela Ionescu (Anna), Răzvan Săraru (Ismaele) – debutanţi în respectivele roluri, alături de Sorin Drăniceanu (Zaccaria), Constantin Acsinte (Marele Preot) şi Doru Iftene (Abdalo), au conturat progresiv destinul personajelor întruchipate; o menţiune specială pentru baritonul Ionuţ Pascu, extrem de convingător scenic în momentele de maximă tensiune impecabil susţinute şi din punct de vedere vocal, secondat îndeaproape de sopranele Madeleine Pascu şi Stela Sârbu, tenorul Răzvan Săraru şi basul craiovean Sorin Drăniceanu. Deosebit de percutante imagistic apar şi tablourile de ansamblu care domină nuanţat peisajul expresiv, accentuând, din perspectiva abordării regizorale, maniera tipic romantică a tratării subiectului.

Tot o adaptare după o altă viziune regizorală – cea a Verei Petrova (Bulgaria) – s-a dorit a fi reprezentarea Răpirii din serai, pe care, însă, Răsvana Cernat a reuşit s-o metamorfozeze într-un spectacol de o vervă debordantă; succesul a fost asigurat, firesc, de distribuirea – în principalele roluri feminine – a unor foarte tinere soliste: Roxana Bageac (Constanze) şi Mădălina Diaconescu (Blonde) care, împreună cu Doru Iftene (Belmonte) şi Ciprian Done (Pedrillo) au alcătuit un cvartet solistic de o naturaleţe încântătoare, perfect acordat cu vârsta personajelor. Intervenţiile hazlii ale lui Constantin Acsinte (Osmin) au „condimentat” atmosfera naraţiunii lirice printr-un joc scenic de bună calitate cu tentă ironică, ce susţinea, pertinent, întregul eşafodaj comic. Răpirea din serai a rămas, astfel, un spectacol proaspăt, viu, al tinerilor care se adresează propriei vârste cu o inocenţă şi un umor cuceritor ce sfidează trecerea timpului, dar şi a orelor petrecute în fotoliu de către spectatori.

Dublul recital cameral asigurat de cuplul Florin Diaconescu – Vasilica Stoiciu-Frunză şi de remarcabilul violonist Alexander Dubach, artişti de un profesionalism exemplar, a adus parcursului festivalier un plus de sensibilitate şi trăire emoţională, dar şi amprenta de virtuozitate cerută la nivelul unei manifestări de excepţie. Omagiind un secol de la naşterea lui Paul Constantinescu, Florin Diaconescu şi Vasilica Stoiciu-Frunză au imaginat o incursiune de suflet în universul liedului românesc de cea mai pură factură, aşa cum şi l-a conturat compozitorul în modul său original de a mixa versurile cu muzica. Acest proiect omagial, special gândit de cuplul Diaconescu-Stoiciu pentru a fi prezentat într-un turneu derulat în câteva oraşe ale ţării între data naşterii şi data dispariţiei compozitorului (iunie-decembrie 2009), a cumulat 12 lieduri de o

tulburătoare plasticitate fonică (din care 7 în primă audiţie absolută), amestecul sugestiv cuvânt-sunet emanând acel parfum arhaic inconfundabil al românismului de început de veac. Cu cele 24 capricii pentru vioară solo de Niccolo Paganini, Alexander Dubach şi-a demonstrat nu doar măiestria inerentă unei asemenea tipologii repertoriale, ci şi certele virtuţi pedagogice, capriciile fiind grupate, explicate şi redate într-o anumită succesiune gradată pe criterii tehnice – un unicat, din acest punct de vedere, pe scenele de concert din România. De altfel, recitalul susţinut de violonistul elveţian la Constanţa s-a constituit totodată într-o avanpremieră a evoluţiei sale pe scena Ateneului Român, ce urma să aibă loc cu o zi mai târziu.

Genul vocal-simfonic nu a lipsit anul acesta din programul festivalului constănţean, „hitul" secolului trecut numit Carmina Burana fiind în continuare capabil să asigure succesul de public datorită, în principal, accesibilităţii melodice, dar şi generalităţii mesajului ideatic, valorificat cu brio în plan muzical-poetic de către Carl Orff. Cele trei voci soliste – interpretate cu rafinament de către soprana Anna Mirescu, baritonul Iordache Basalic şi tenorul Valentin Racoveanu, precum şi cele două coruri (cel al Teatrului „Danovski" condus de exigentul dirijor Adrian Stanache şi cel al Colegiului de Artă „Regina Maria" îndrumat de profesorul Horaţiu Alexandrescu) acompaniate de orchestra teatrului au oferit publicului o versiune remarcabilă a mult-cântatei lucrări, plină de expresivitate emoţională – dar şi de o inegalabilă savoare - în concordanţă cu suportul literar.

Dacă la pupitrul dirijoral al reprezentării operei Nabucco s-a aflat cel care a condus şi prima audiţie, urmărindu-i consecvent meandrele structurale – experimentatul Gheorghe Stanciu, dacă actuala redare scenică a Răpirii din serai a beneficiat de bagheta dirijorului Răsvan Cernat, meticulos în gândire dar şi spontan în gestica ce subliniază tensionalitatea substanţei sonore, audierea cantatei profane Carmina Burana a fost „ghidată", utilizând întreg arsenalul mimico-gestual de care dispune, de către Radu Ciorei, întregindu-se – prin această lucrare – triada dirijorilor care activează în prezent la teatrul constănţean.

Dedicate atât cântăreţilor în formare cât şi interpreţilor consacraţi, cele două gale vizând exlusiv atributele vocalităţii au copertat o superbă gală de balet (beneficiind de coordonarea coregrafei Elisabeth Pândichi-Lux), din cuprinsul căreia ne-au atras atenţia nu doar demersul unor stele ale genului precum Ovidiu Matei Iancu ori Corina Dumitrescu (reprezentanţii Operei Române din Bucureşti) ci şi realizările de ansamblu, indiferent că a fost vorba despre perimetrul clasico-romantic sau cel contemporan. Publicul a apreciat în mod deosebit traseul sensibil al soliştilor constănţeni, care a pus în lumină, din plin, calităţile tinerilor Horaţiu Cherecheş (coregraf şi dansator inspirat, care a impresionat nu doar prin prezentarea individuală ci şi prin coregrafia momentelor încredinţate partenerilor de scenă precum cel al Oanei Dincă – o splendidă Evă în secvenţa cu acelaşi nume), Monica Cherecheş, Amalia Mândruţiu, Aliss Tarcea, cvartetului Oana Dincă–Angelica Ceară–Anamaria Badea–Delia Luca (o pată de culoare de strictă actualitate inventiv intitulată Rock, ironizând comportamentul „la modă"), Adrian Mihaiu, Irina Ganea-Mihaiu (o diafană Odette care, alături de întregul corp de balet al Teatrului „Danovski", au dat viaţă unui fragment din acel reper-etalon al baletului clasic numit Lacul lebedelor).

În fine, penultimul eveniment artistic (care a precedat închiderea „veristă" a festivalului cu cele două opere prezentate în aceeaşi seară, Cavaleria rusticană şi Paiaţe, în regia Răsvanei Cernat şi conducerea muzicală a lui Răsvan Cernat, din distribuţie făcând parte artişti din Constanţa şi Bucureşti – o remarcabilă producţie, datată decembrie 2008, a Teatrului de Operă şi Balet „Oleg Danovski") a fost baletul Cenuşăreasa, un spectacol care a rămas în atenţia publicului constănţean

ani de-a rândul. Actuala versiune (2007) a basmului lui Perrault este un remake ce aparţine, din punct de vedere coregrafic, lui Călin Hanţiu, scenografia fiind semnată de Cătălin Ionescu-Arbore (căruia i se datorează ingeniozitatea funcţionalităţii multiple a fundalului-decor ce susţine cursivitatea poveştii, augmentând-o expresiv prin pregnanţa unor culori dominante de contur al stărilor emoţionale sugerate). Antrenanta muzică a lui Prokofiev a fost valorificată inteligent prin evoluţiile fără cusur ale lui Aliss Tarcea (întruchipând cu naturaleţe şi graţie personajul principal, investit cu acea aură de poezie specifică unei apariţii „de basm"), Adrian Mihaiu (un prinţ strălucitor, cu o tehnică impecabilă), Andrada Dedu, Amalia Mândruţiu şi Oana Dincă (excelente în trioul grotesc al mamei vitrege cu cele 2 fiice exagerat de răsfăţate), dar şi ale lui Constantin Dragomir (tatăl), Marius Marin (profesorul de dans), Dan Dumbravă, Alexandru Chiş, Mihai Pâslaru, Ovidiu Chiţanu (cei 4 cavaleri), inclusiv a protagonistelor dansurilor spaniol şi arab – creatoare de atmosferă.

Concluzionând acest amplu comentariu asupra ediţiei 2009 a Festivalului Muzicii şi Dansului de la Constanţa, am putea spune că, dincolo de succesul imediat obţinut de fiecare manifestare înscrisă în program, dincolo de aprecierile consemnate în presa de specialitate, dincolo de contactul intercultural realizat prin alăturarea unor prezenţe solistice şi dirijorale de marcă din afara României, dincolo de nivelul ridicat al prestaţiei artistice (nu doar a invitaţilor, ci şi a interpreţilor constănţeni, fie ca individualităţi fie ca membri ai baletului, orchestrei sau corului teatrului) ceea ce mi se pare cel mai important de semnalat este continuitatea acestui eveniment organizatoric în peisajul cultural autohton, extrem de dificil de menţinut – însă cu atât mai meritoriu – în actualele condiţii de austeritate financiară. În aceşti ani ai unei veritabile lupte pentru supravieţuire în care fenomenul cultural este permanent ameninţat cu starea de colaps care planează asupra întregii societăţi, ARTA TREBUIE SPRIJINITĂ CU ORICE PREŢ, ca unic suport palpabil al integrării umane în armonia interioară a Universului, prin simbioza dintre Imanent şi Transcendent.

Un sincer BRAVO festivalului constănţean care a reuşit să-şi perpetueze existenţa şi crezul artistic!